

Науково-практична конференція
з міжнародною участю

ВІДКРИВАЄМО НОВЕ СТОРІЧЧЯ:

здобутки та перспективи,

присвячена 100-річчю Національного
фармацевтичного університету

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**«ВІДКРИВАЄМО НОВЕ СТОРІЧЧЯ:
ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

**Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої 100-річчю Національного фармацевтичного університету**

**10 вересня 2021 р.
м. Харків**

**Харків
НФаУ
2021**

Редакційна колегія:

Головний редактор: проф. А. А. Котвіцька

Заступник редактора: проф. В. П. Черних

Відповідальні секретарі: проф. І. М. Владимірова, проф. Н. М. Кононенко

Члени редакційної ради: Є. А. Борко, І. В. Зупанець, І. О. Сурікова, Н. М.

Смелова

Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ № 54 від 31.01.2019 р.

Відкриваємо нове сторіччя: здобутки та перспективи: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 100-річчю Національного фармацевтичного університету, м. Харків, 10 вересня 2021 р. / редкол. : А. А. Котвіцька та ін. – Харків : НФаУ, 2021. – 770 с.

Збірник містить матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 100-річчю Національного фармацевтичного університету «Відкриваємо нове сторіччя: здобутки та перспективи», в яких представлено сучасний стан та актуальні питання розвитку наукових напрямів фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я: конструювання, синтез і модифікація біологічно активних сполук та створення на їх основі лікарських субстанцій; сучасні аспекти розробки та промислового виробництва лікарських, косметичних засобів і добавок дієтичних, госпітальна фармація; біофармацевтичні аспекти створення екстемпоральних лікарських засобів, удосконалення складу і технології алопатичних і гомеопатичних лікарських засобів; сучасний стан та перспективи використання лікарських рослин і розробки фітотерапевтичних засобів; фармацевтичний аналіз, стандартизація та організація виробництва лікарських засобів; фармацевтична та медична біотехнологія, нанотехнології у фармації; організація та економіка у фармації, менеджмент та маркетинг у фармації, фармакоекономіка на етапах створення, реалізації та застосування лікарських засобів; механізми патологічних процесів та їх фармакологічна корекція; клінічна фармація: від експериментальної розробки лікарських засобів до стандартизації фармацевтичної допомоги; соціальна фармація; фармацевтична освіта в Україні.

Для широкого кола наукових та практичних працівників фармації та медицини.

Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів статей.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Матеріали подаються мовою оригіналу.

ВІДКРИВАЄМО НОВЕ СТОРІЧЧЯ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У наведеній моделі номерами проставлені визначені методологічні принципи побудови системи СВФБ. Завдяки реалізації зазначених наукових принципів будь який СФР у власній соціально відповідальній еволюції має пройти певні етапи розвитку: від відповідального фармацевтичного виробника, постачальника фармацевтичної сировини та АФІ, відповідального надавача фармацевтичної допомоги до відповідального суб'єкта, який діє у межах правового поля, до відповідального бізнес партнера та роботодавця, відповідального інноватора, активного учасника інноваційного розвитку шляхом впровадження інноваційних ЛЗ, до соціально відповідальної компанії, яка добровільно взяла на себе додаткові зобов'язання перед прийдешніми поколіннями.

Визначено, що СВФБ має бути адитивною з огляду на формування ефективного ланцюга фармацевтичного забезпечення населення і включати: СВ фармацевтичного персоналу (особистісний рівень (нанорівень) СВ); СВ окремої ФК (мікрорівень СВ); СВ керівників системи охорони здоров'я на регіональному рівні, професійних громадських організацій, ЗОЗ і ФК, які діють на визначеній території (мезорівень); СВ фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я в цілому (галузевий рівень відповідальності) – керівних органів системи охорони здоров'я (фармації) і персональної відповідальності керівників галузі і громадських професійних (за фармацевтичним профілем) організацій; СВ держави в цілому (макрорівень); глобальної СВФБ (мегарівень). Важливим також є розуміння того, що СВ як явище може існувати лише у вільному середовищі і можлива лише для вільних у своїх діях суб'єктів, які при цьому неухильно і свідомо дотримуються закону, прав людини, норм поведінки, етики та моралі, є солідарними, постійно узгоджують інтереси зі всіма стейкхолдерами, функціонують на засадах чесності, відкритості, прозорості, підзвітності та піклуються про наслідки власної діяльності для суспільства і, що особливо важливо, для майбутніх поколінь.

Висновки. Отже, обґрунтовані методологічні принципи і наукові підходи до формування адекватної сучасним умовам і вимогам міжнародних стандартів концептуальної рівневої моделі СВФБ, яка дозволяє визначити напрями руху ФК до статусу соціально відповідальних організацій. Управління СВФБ сприятиме не тільки підвищенню інвестиційної привабливості вітчизняних ФК для інвесторів, посиленню їх конкурентоспроможності, як на внутрішньому, так і на міжнародному фармацевтичних ринках, набуттю статусу інноваційних, соціально відповідальних організацій, які ефективно вибудовують партнерські відносини і виконують свої зобов'язання перед споживачами, власними працівниками, суспільством, що в кінцевому підсумку, сприятиме підвищенню ефективності фармацевтичного забезпечення населення України.

СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА ВЗАЄМОДІЇ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОМПАНІЙ ЗІ СПЕЦІАЛІСТАМИ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Бушуєва І.В., ¹Борисенко Н.М.

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

¹Черкаська медична академія, м. Черкаси, Україна

valery999@ukr.net; borisenkonm1975@ukr.net

Вступ. На сьогодні важко переоцінити значущість етичної поведінки у сфері охорони здоров'я. Спеціалісти в системі охорони здоров'я, приймаючи рішення кожного дня, безпосередньо впливають на якість життя людей. Серед значного різноманіття етичних питань,

які є актуальними для цієї галузі, суттєву роль має взаємодія між спеціалістами охорони здоров'я та фармацевтичними компаніями. Співпраця між ними безумовно необхідна, проте вона не повинна створювати конфлікту інтересів для спеціаліста охорони здоров'я, впливати на об'єктивність його рішень або ставити під сумнів базовий принцип, за яким найвищий пріоритет завжди надається потребам та інтересам головного чинника – пацієнта.

Мета дослідження. Дослідження механізму контролю за дотриманням спеціальних обмежень у професійній діяльності медичних та фармацевтичних працівників.

Матеріали та методи. Інформаційний пошук, маркетинговий, узагальнення.

Отримані результати. На сьогодні в Україні відсутній єдиний для всього ринку документ, який би комплексно та з урахуванням міжнародного досвіду визначав етичні стандарти взаємодії між фармацевтичними компаніями та спеціалістами охорони здоров'я. Лише в дуже загальних рисах окремі аспекти згадуються у Етичному кодексі лікаря та Етичному кодексі фармацевтичних працівників України, які були прийняті у 2009-2010 роках. У 2013 році була здійснена спроба врегулювати деякі ключові питання етичної поведінки у сфері охорони здоров'я у Настанові «Лікарські засоби. Належна практика промоції», яка на сьогодні втратила чинність.

У світовій практиці поширено впровадження правил, покликаних обмежити можливості неналежного впливу на спеціалістів охорони здоров'я з боку фармацевтичних компаній та забезпечити етичний характер відносин між спеціалістами охорони здоров'я та пацієнтами. Такі правила встановлюються як на рівні законодавства, так і шляхом практики ринкового саморегулювання. Вона полягає, зокрема, у розробці кодексів етичної поведінки для фармацевтичного ринку в рамках галузевих асоціацій та об'єднань. На міжнародному рівні одними з найактивніших у цій сфері є Міжнародна федерація фармацевтичних виробників та асоціацій (IPRMA), Європейська федерація фармацевтичних виробників та асоціацій (EPPA) та Асоціація дослідників і виробників фармацевтичної продукції США (РБКМА). На базі розроблених ними етичних кодексів власні кодекси поведінки затверджують національні галузеві асоціації, створюючи таким чином міжнародну систему стандартів взаємодії фармацевтичного бізнесу з професіоналами охорони здоров'я.

У правовому полі України спеціальне регулювання відносин між фармацевтичними компаніями та спеціалістами охорони здоров'я є досить обмеженим. Зокрема, саме цьому питанню присвячена лише одна стаття в Основах законодавства України про охорону здоров'я (78-1), яка набрала чинності в серпні 2012 року.

Зазначена стаття забороняє медичним і фармацевтичним працівникам одержувати від фармацевтичних компаній неправомірну вигоду, а також зразки лікарських засобів та виробів медичного призначення для використання у професійній діяльності.

Також медичним і фармацевтичним працівникам не дозволяється рекламувати лікарські засоби та вироби медичного призначення, у тому числі виписувати лікарські засоби на бланках з інформацією рекламного характеру. Зазначимо, що хоча це обмеження не стосується безпосередньо взаємодії фармацевтичних компаній і спеціалістів охорони здоров'я, воно все ж має на неї опосередкований вплив - зокрема, фактично поза законом опинилися такі форми промоції фармацевтичної продукції як, наприклад, надання лікарям та фармацевтам медичних халатів із зазначеними на них назвами лікарських засобів, бренданих календарів для розміщення в зонах, доступних для пацієнтів тощо.

Окреме обмеження встановлено для фармацевтичних працівників - зокрема, вони не мають права не надавати або приховувати інформацію про наявність в аптеці альтернативи лікарському засобу, тобто інших ліків з такою самою діючою речовиною, формою відпуску та

ВІДКРИВАЄМО НОВЕ СТОРІЧЧЯ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

дозуванням, у тому числі, якщо вони мають нижчу вартість. Вочевидь, це правило також спрямоване на обмеження здатності виробників та дистриб'юторів лікарських засобів впливати на вибір споживача через фармацевтичного працівника.

Цікавим юридичним аспектом є те, що описані вище обмеження є односторонніми - тобто встановленими для медичних та фармацевтичних працівників, і за законом саме вони мають нести відповідальність у разі їх невиконання. Отже, з формальної точки зору, представник фармацевтичної компанії, який передає лікарю календар з рекламою лікарських засобів, не порушує основи законодавства про охорону здоров'я, а порушення виникає лише з боку лікаря, який розміщує календар у своєму кабінеті для прийому пацієнтів.

Відповідно, на сьогодні механізм контролю за дотриманням спеціальних обмежень у професійній діяльності медичних та фармацевтичних працівників фактично відсутній, що певною мірою переводить їх у статус етичних норм, які є добровільними для виконання. Тим не менш, слід зазначити, що фармацевтичні компанії, зокрема міжнародні, які мають суворі комплаєнс правила і процедури, серйозно поставилися до таких обмежень і переважно адаптували свої політики та діяльність відповідним чином.

Крім норм, які є спеціальними для медичних та фармацевтичних працівників, на певні категорії спеціалістів охорони здоров'я також поширюються правила та обмеження, встановлені антикорупційним законодавством України, а саме: державних службовців та посадових осіб органів охорони здоров'я в системі державного управління та місцевого самоврядування та посадових осіб державних та комунальних закладів охорони здоров'я, а саме лікарень, аптек та ін.

На ці групи осіб поширюються встановлені антикорупційним законодавством обмеження щодо використання службового становища (з метою одержання неправомірної вигоди), отримання подарунків та роботи близьких осіб. Для першої групи додатково актуальними є заборони стосовно сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, а також правила щодо конфлікту інтересів.

У сучасних українських реаліях необхідність дотримання таких етичних норм певною мірою ставить міжнародні компанії в нерівні умови, порівняно з вітчизняними виробниками. Але сподіваємося, що курс України на європейську інтеграцію є доволі впевненим і в найближчому майбутньому вищевказані умови та вимоги стануть невід'ємною частиною взаємодії фахівців охорони здоров'я та фармацевтичного ринку.

Висновки. 1. Аналізуючи правове поле з даного питання видно, що потребує перегляд Етичний кодекс фармацевтичного працівника.

2. Потребує спеціального регулювання відносини між фармацевтичними компаніями та спеціалістами охорони здоров'я з регламентацією у наказі, затвердженому Міністерством юстиції України.

3. Унормувати правила та обмеження, встановлені антикорупційним законодавством України, які б розповсюджувалися на державних службовців та посадових осіб органів охорони здоров'я в системі державного управління та місцевого самоврядування, посадових осіб державних та комунальних закладів охорони здоров'я, а саме лікарень, аптек тощо.